

TITO - železni steber neuvrščene politike

Josip Broz Tito

Beograd, 28. maj 1977.

Dragi drugovi,

Najsrdačnije vam zahvaljujem na toplim čestitkama i dobrim željama koje ste mi uputili povodom 85. rođendana i 40. godišnjice stupanja na čelo Partije.

Odgovor na pozdravno pismo s svečane seje delavskega sveta 15. 4. 1977.

V četrtek, 8. septembra 1977, je predsednik SFRJ in ZKJ končal še eno misijo mira. Uspešno, tako kot velikokrat poprej, je prepotoval pol sveta, znova z isto željo in ciljem, v praksi uresničevati revolucionarno preobrazbo sveta, načela medsebojnega sodelovanja, krepitve miru in enakopravnosti narodov, velikih in malih.

S svojimi sodelavci je obiskal Sovjetsko zvezo, Demokratično ljudsko republiko Korejo in Kitajsko, za kratek čas pa pristal tudi v Teheranu.

Povsod, kjerkoli se je pojavil trikratni narodni heroj Jugoslavije tov. Tito, povsod je bil nadvse prisrčno sprejet. To, kar smo imeli priliko videti preko televizije, je bilo ganljivo. Ime Tito postaja simbol borbe za svobodo in neodvisnost po vsem svetu. Jugoslavijo pozna svet pod imenom Tito, bi lahko zapisali. Zato ni slučaj, da je pokojni Mao Ce-tung zaupal pokojnemu predsedniku ZIS Džemalu Bjediću ob njegovem obisku na Kitajskem, da pomeni beseda Tito v kitajščini »železni steber«.

In res je Titova osebnost železni steber v jugoslovanski in svetovni zgodovini. Steber neumornega borca za človekove pravice, svobodo, enakopravnost, sožitje, mir. To so poudarili v svojih zdravicah Leonid Brežnjev, Kim Il Sung in Hua Kuo-feng.

Ugotovitve, da se jugoslovansko-sovjetski odnosi uspešno razvijajo je dokaz, da uresničujemo načela, sprejeta pred dvemi desetletji. To so načela neodvisnosti, suverenosti, enakopravnosti, nevmešavanja, odgovornosti pred lastnim narodom, kakor tudi upoštevanje različnosti poti notranjega razvoja in značilnosti mednarodnih pozicij naših dveh držav.

Tito je bil v Moskvi sprejet s številnimi slavnostmi in častmi, v prvi vrsti pa je bila to slavnostna podelitev reda oktobrske revolucije ob njegovih 85-letnici rojstva.

Obisk predsednika Tita v DLR Koreji pomeni novo poglavje v zgodovini bratskega prijateljstva med obema državama.

Ze sam sprejem je bil veličasten. Transparenti, zastave cvetje, mladina. Predsednik DLR Koreje je v svoji zdravici

ci posebej čestital tov. Titu k njegovim jubilejem in izrazil posebno zahvalo, da se je podal kljub svojim letom tako daleč na vzhod. »Vaš obisk očitno priča, kako globoko je vaše zaupanje in občutek bratskega prijateljstva do nas,« je dejal predsednik Kim Il Sung.

Korejci dobro poznajo jugoslovanska prizadevanja, dobro poznajo soustanovitelje gibanja neuvrščenosti tov. Tita. Dobro poznajo naša stališča do korejskega vprašanja in ni čudno, da so omenili, da pomeni Titov obisk močno gonilno silo, ki bo pospešila sedanji potek razvoja mednarodnega komunističnega in delavskega gibanja, ki teži k samoosvojitvi in prispeva h krepitvi in razvoju gibanja neuvrščenosti. Daljna LR Kitajska je bila naslednji cilj obiska predsednika Tita in njegovih sodelavcev. To je bilo hkrati prvo neposredno srečanje in pogovor najvišjih jugoslovanskih in kitajskih državnikov. Obisk je poveljal v izredno pomembnem trenutku in v obojestransko ugodnih razmerah.

Po vrsti dramatičnih dogodkov v minulem letu, po izgubah treh najuglednejših osebnosti kitajske revolucije, po burnem razpletu spopadu med dvema linijama v držav-

nem in partijskem vodstvu, stopa danes Kitajska v mirnejše vode tako v notranje kot zunanje političnem življenju. Čeprav ima lastne poglede na svet pa je opazen viden pozitivni razvoj, ki poteka v zadnjih letih glede ocene, vloge in narave neuvrščenosti. Povabilo predsedniku Titu, da obišče Kitajsko je hkrati dokaz spoštovanja njegovih prizadevanj v krogu neuvrščenih. Prav zaradi tega je imel ta obisk širše razsežnosti, obenem pa spoznavanje in krepitev jugoslovansko-kitajskih odnosov.

Do tov. Tita so bili Kitajci posebno pozorni, saj so ga spremljale najuglednejše osebnosti kitajskega življenja. Ta pozornost je bila izkazana še posebej s tem, da je tov. Tito kot prvi tuji državljani položil venec na sarkofag pokojnega predsednika Mao Ce-tunga in to še pred uradno otvoritvijo mavzoleja.

Smelo lahko trdimo, da smo upravičeno ponosni na tov. Tita. Ko v letu njegovih in partijskih jubilejev dosegamo nove in nove delovne uspehe, ko se pripravljamo na oba kongresa Zveze komunistov, je dal tudi sam neizmerljiv delež v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju.

LST

Slavnostni govornik ob otvoritvi tovarne krmil predsednik občinske skupščine Ptuj Branko Gorjup (foto: L. C.)

Uresničevanje Zakona o združenem delu

Zakon o združenem delu je v prehodnih in končnih določbah predpisal, da morajo obstoječe temeljne in druge organizacije združenega dela prilagoditi svojo organizacijo in vskladiti samoupravne sporazume o združevanju, statute in druge samoupravne splošne akte z zakonom najpozneje v dveh letih od sprejema zakona. Dve leti je torej skrajni rok. Vendar ne za vsa področja. Določbe o ugotavljanju celotnega prihodka, razporejanju dohodka in čistega dohodka, o delitvi sredstev za osebne dohodke in za skupno porabo delavcev, morajo delavci vskladiti z določili zakona do konca tega leta. Te, tako imenovane dohodkovne odnose moramo torej vskladiti čimprej. Le za kmetijske in druge zadržane ter samoupravne interesne skupnosti smejo republike in avtonomni pokrajini določiti rok za vsklajevanje njihovih dela in samoupravnih aktov, s posebnim zakonom. Zgrešeno je torej mnenje tistih, ki mislijo, da je časa za vsklajevanje z določili zakona še dovolj. Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti bi morali sprejeti čimprej. Ta temeljni samoupravni akt ravno določa vsa osnovna načela o organiziranosti, poslovanju in družbenoekonomskih pravicah delavcev, kot je bilo že povdarjeno, v temeljni organizaciji in delovni skupnosti.

Samoupravna organiziranost

Iz temeljne organizacije Proizvodnja in predelava so delavci v delnembru leta 1975 organizirali pet novih temeljnih organizacij. V aprilu 1977 je bil sprejet in podpisan nov samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo. Delavci Ptujске tiskarne so se namreč odločili, da poslujejo kot temeljna organizacija v okviru naše delovne organizacije, in zato tudi pristopili ter podpisali sporazum o združitvi v našo delovno organizacijo. Delavci v sedanjih temeljnih organizacijah pa morajo sedaj sami proučiti, ali so podani pogoji, da organizirajo kateri njihov del kot novo temeljno organizacijo. To je tudi njihova pravica in dolžnost.

Temeljno organizacijo so delavci dolžni organizirati:

— če je tak del delovna celota,

— če se da rezultat skupnega dela delavcev v delovni celoti, ki se organizira kot temeljna organizacija, samostojno izraziti kot vrednost v delovni organizaciji ali na trgu,

— če lahko delavci kot temeljna samoupravna skupnost delavcev v tej delovni celoti uresničijo svoje družbenoekonomske in druge samoupravne pravice.

Kot delovna celota se šteje del proizvodnje v delovni organizaciji, v kateri so delavci neposredno povezani s skupnim proizvodnim procesom in pri delu tako med seboj odvisni. Z delovnimi sredstvi pa ustvarjajo skupen rezultat dela. Tak skupen rezultat dela pa se mora dati tudi izkazati kot vrednost. Delavcem, mora biti v takem delu proizvodnega procesa omogočeno, da svoje družbenoekonomske in druge samoupravne pravice uresničijo neposredno. Pri tem pa jim mora biti tudi omogočeno, da lahko v temeljni organizaciji skupaj in enakopravno odločajo o delu in poslovanju temeljne organizacije, v katere sestavi so.

Pred sprejetjem samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v temeljni organizaciji bodo morali organi samoupravljanja, sindikalna organizacija in delavci, zlasti delavci posameznih delov proizvodnega procesa proučiti, ali sedanja samoupravna organiziranost odgovarja dejanskim razmeram. Pri tem povdarjamo, da morajo pobudo in odločitev za organiziranje temeljne organizacije iz dela proizvodnega procesa, sprejeti delavci sami. Prav tako imajo delavci pravico in dolžnost, da opravijo spremembe v organiziranih temeljnih organizacijah, če se zaradi spremembe materialne osnove dela, proizvodne ali tehnološke narave ter drugih pogojev dela, spremenijo pogoji, ki so obstojali ob organiziranju sedanjih temeljnih organizacij ali pa, če ti pogoji odpadejo.

Registracija

Delovna in temeljne organizacije morajo biti skladno z določili zakona vpisane v register gospodarskih organizacij. Tu pa želimo povdariti, da je k predlogu za vpis v register potrebno predložiti tudi samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v temeljni organizaciji in delovni skupnosti ter njihov statut. Oba samoupravna akta sprejemajo delavci z referendumom. Komisija za izvajanje nalog za uresničitev zakona o združenem delu je o tem že razpravljala. Priporoča delavcem, da oba samoupravna akta istočasno obravnavajo in sprejmejo, saj morata

O pomenu tovarne krmil je govoril direktor Franc Ribič

(foto: L. C.)

biti med seboj vsklajena, drug drugega pa tudi dopolnjevata. Na ta način bodo delavci tako podrobno seznanjeni z vsemi osnovami in načeli, pravicami in obveznostmi, ki izvirajo iz njihovega dela, samoupravnih pravih in ter delu in poslovanju temeljne organizacije. Istočasno obravnavanje in sprejemanje obeh aktov je tako smoterno in racionalno.

Oba samoupravna akta morata biti dejanski odraz želja, odločitev in potreb delavcev vsake temeljne organizacije glede na njen proizvodni proces. Zato ne sme in ne more biti nekega splošnega vzorčnega primera, v katerega bi delavci vnašali samo imena svojih temeljnih organizacij. Do izraza morajo priti v vseh aktih vse značilne specifičnosti temeljne organizacije in proizvodnega procesa. Za takšno uresničitev pa mora skrbeti tudi komisija v temeljni organizaciji in sindikalna organizacija.

V kolikor delavci sedanje samoupravne organiziranosti ne bodo spreminjali v svojih

temeljnih organizacijah, morajo oba samoupravna akta obravnavati in sprejeti do konca tega meseca. To pa iz razloga, ker dosedanje temeljne organizacije niso vpisane v register gospodarskih organizacij. Glede na določila nove Uredbe o vpisih organizacij združenega dela in drugih subjektov v sodni register, je potrebno vpis opraviti do sredine meseca oktobra na način in po postopku, kot ga določa zakon in citirana uredba. Izvajanje nalog za uresničevanje zakona o združenem delu in vsklajevanje samoupravnih splošnih aktov za to ne sme sloneti le na članih komisije in sindikalni organizaciji, temveč je dolžnost vseh delavcev, da se aktivno vključijo v obravnavanje in vsklajevanje v vsaki temeljni organizaciji. Le tako bomo v celoti in do roka izpeljali naloge za uresničitev zakona o združenem delu.

Komisija za izvajanje zakona o združenem delu

Udeleženci proslave ob otvoritvi tovarne krmil

(foto: L. C.)

Odprta nova tovarna krmil

V okviru praznovanj ob občinskem prazniku smo delavci TOZD PP Tovarne krmil 13. avgusta 1977 svečano odprli novo tovarno krmil, veliko in pomembno delovno zmago našega kolektiva.

Otvoritvi smo prisostvovali delavci Tovarne krmil, predstavniki drugih TOZD PP, projektanti, predstavniki izvajalcev del, predstavniki občine Ptuj, ter tov. Miran Potrč, član predsedstva ZK Slovenije.

Navzoče je najprej pozdravil tov. Drago Čater, predsednik centralnega DS, ki je pred vsem povdaru pomembnost novega objekta za Tovarno krmil, kot tudi za celotno Perutnino. Povedal je tudi, da smo delavci sami veliko prispevali k tej pridobitvi.

Tov. ing. Franc Ribič — direktor TOZD PP Tovarne krmil je podal poročilo o poteku del in predstavil nove objekte. Obenem se je zahvalil vsem, ki so sodelovali pri izgradnji nove tovarne.

Slavnostni govornik na otvoritvi pa je bil tov. Branko Gorjup, predsednik občinske skupščine.

Povdaru je, da taki dosežki niso velikega pomena samo za delovno organizacijo, ampak tudi za občino, ker ji dviga raven v razvoju. Navedel je najvažnejše dosežke na področju občine Ptuj v zadnjem času, kakor tudi za naslednje obdobje.

Za tem je sledila otvoritev in ogled objektov. Vrvico pred vhom v novo tovarno je prerezal tov. Tumpej Slavko, po delovnem stažu najstarejši delavec v Tovarni krmil.

Člani kolektiva TOZD PP Tovarne krmil smo ponosni na našo novo tovarno, obenem pa tudi od nje veliko pričakujemo. Upamo, da se bodo naša pričakovanja uresničila in da smo na poti k večji produktivnosti dela, s tem pa tudi k večjemu dohodku.

Seveda se zavedamo, da je to odvisno od nas — predvsem od nas, torej od našega dela.

Primerno in potrebno je, da se na tem mestu zahvalimo vsem, ki so sodelovali v pripravah na otvoritev, ki jih res ni bilo malo in so zahtevale veliko truda in požrtvovalnosti.

Družbena samozaščita

S tem prispevkom želimo naše delovne ljudi v kratkem seznaniti z razvojem in uresničevanjem družbene samozaščite, da bi lahko bolj razumeli namen in cilje, ki jih želimo doseči z organiziranjem samozaščite v naši delovni organizaciji.

Ko govorimo o družbeni samozaščiti, se moramo najprej v kratkem seznaniti z njenim razvojem. Družbena samozaščita namreč ni nekaj povsem novega, marveč gre le za vprašanje načina njenega organiziranja in čigavi interesi se varujejo.

Zgodovina samozaščite sega v davno preteklost, v dobo nastanka privatne lastnine, nastanka razredov in raznih družbenih ureditev. Nekdaj je bila samozaščita organizirana proti vdorom sovražnikov in za zaščito osebne varnosti in premoženja privilegiranih slojev ljudi ter vladajočih razredov.

V drugi svetovni vojni je bila dokaj dobro organizirana samozaščita, s katero so bili doseženi pomembni uspehi za zaščito prebivalstva, partizanskih enot, aktivistov OF itd.

V povojni izgradnji našega novega družbenopolitičnega in ekonomskega sistema, je bila organizirana zaščita pred delovanjem ostankov naših notranjih in zunanjih sovražnikov, katerih cilj je bil, da bi na vsakem koraku rušili enotnost naših narodov in narodnosti ter naš politični in gospodarski sistem. Znani so primeri, ko so pobegli ustaški, četniški, belogardistični in drugi emigranti poskušali s propagandnimi, terorističnimi in drugimi akcijami škodovati naši državi, prav tako pa smo doživljali razne pritiske z vhoda ali zahoda od raznih držav, ki niso bile naklonjene naši državni ureditvi.

Tedanje razmere so zahtevale potrebne varnostne ukrepe za zaščito razlaščenega premoženja bivših domačih in tujih kapitalistov. Takoj po vojni so bili uvedeni varnostni ukrepi za zavarovanje gospodarskih in raznih družbenih objektov. Te naloge je približno sedem let po vojni uspešno opravljala industrijska zavodska milica skupno s strokovnimi službami organov za notranje zadeve, pozneje pa je te naloge v delovnih organizacijah prevzela čuvajsko-vratarska služba.

Z razvojem samoupravljanja v organizacijah združene-ga dela in na vseh ostalih področjih družbenega življenja, se je vedno bolj kazala potreba po podružabljanju varnosti v naši družbi. Varovanje osebne varnosti, ustavnega re-

da, premoženja in drugih dobrin, ki nam jih zagotavlja ustava in razni zakonski predpisi ter samoupravni akti, je postala pravica in dolžnost vseh delovnih ljudi in občanov.

Vprašanje organiziranja in uresničevanje družbene samozaščite so večkrat obravnavali najvišji politični in skupščinski organi. Leta 1973 je zvezna skupščina sprejela resolucijo o temeljih za uresničevanje družbene samozaščite v sistemu samoupravljanja. Leta 1975 je CK ZKJ na svoji 13. seji sprejel idejne in politične temelje organiziranja in uresničevanja družbene samozaščite. Leta 1976 je bil spremljen republiški zakon o notranjih zadevah. Zakon je dobil novi naslov in sicer: Zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah. Že naslov zakona postavlja na prvo mesto družbeno samozaščito, sam zakon pa daje osnovo za bolj sistematično organiziranje in razvijanje družbene samozaščite. Družbena samozaščita ni neka podaljšana roka strokovnih služb organov za notranje zadeve, marveč gre za vprašanje podružabljanja varnosti, ki prehaja iz strokovnih služb na družbo. Organi za notranje zadeve so dolžni, da nam pri tem pomagajo, nam nudijo potrebno strokovno pomoč, mi pa smo dolžni, da z njimi sodelujemo in jih obveščamo o varnostnih razmerah.

Delovnim ljudem in občanom je z ustavo in zakoni dana pravica in dolžnost, da organizirano varujejo neodvisnost in nedotakljivost države, njeno ustavno ureditev, enotnost in enakopravnost jugoslovanskih narodov in narodnosti, samoupravne pravice človeka in obča na v združenem delu in druge svoboščine človeka in občana, družbeno lastnino in premoženje ter zagotavljajo osebno in premoženjsko varnost delovnih ljudi in občanov ter nadaljni svobodni družbeni razvoj.

DRUŽBENA SAMOZAŠČITA V TOZD

Družbena samozaščita v TOZD je del samoupravne dejavnosti v vseh oblikah združevanja in povezovanja s tem, da se oblikuje zavest o varovanju temeljnih vrednot socialističnega družbenega sistema, zasnovanega na družbeni lastnini in samoupravnem položaju delovnega človeka in drugih dosežkih revolucije. Zato je potrebno, da naši delovni ljudje in občani vsestransko razvijajo varnostno

(Nadaljevanje na 4. strani)

Trak je prerezal najstarejši član delovne skupnosti tovarne krmil M. O. Slavko Tumpej (foto: L. C.)

kulturo ter preprečujejo vsa družbeno negativna in škodljiva dejanja.

Ceprav lahko trdimo, da so varnostne razmere pri nas ugodne, smo dolžni v skladu z ustavo in zakoni organizirati in uresničevati družbeno samozaščito.

V nadaljnjem razvoju naše samoupravne socialistične družbe ugotavljamo, da neredko prihaja do nekaterih škodljivih pojavov, ki jih moramo poznati in jih tudi pravočasno odkrivati. Predvsem pa je naša dolžnost, da s samozaščitnim in preventivnim delovanjem preprečujemo vse sovražne in druge negativne pojave, kot so:

- ogrožanje družbene ureditve in samoupravnih odnosov ter pravic delavcev v TOZD;

- motnje v delovnem procesu in proizvodnji;

- tatvine, poneverbe in druge oblike kriminalnih dejavnosti v gospodarstvu;

- ogrožanje življenja, osebne varnosti in zdravja delovnih ljudi;

- povzročanje notranjih neredov, poškodovanje ali uničevanje naprav;

- sabotaze ali nevarnost diverzij;

- kršitve požarnovarnostnih ukrepov in varstva pri delu;

- izdajanje poslovnih, vojaških in drugih tajnih podatkov.

Do maja 1977 je bil v naši delovni organizaciji odbor za družbeno samozaščito. V skladu z novim zakonom o LO SR Slovenije in z zakonom o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah, ki sta bila sprejeta jeseni 1976, so delavski sveti v vseh TOZD ustanovili odbore za LO in družbeno samozaščito. Ti odbori so organi delavskih svetov za opravljanje nalog s področja LO in družbene samozaščite. Uresničevanje družbene samozaščite je tesno povezano s pripravami na LO, zato je bilo z zakonom določeno, da se za izvajanje teh nalog ustanovi skupen organ za LO in DS.

NARODNA ZAŠČITA IN NJENE NALOGE

Zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah določa, da so dolžni delavski sveti TOZD ustanoviti narodno zaščito, in da je sodelovanje v narodni zaščiti pravica in dolžnost delovnih ljudi in občanov. Delovni ljudje opravljajo dolžnosti v narodni zaščiti izven rednega delovnega časa po razporedi, ki ga sprejme pristojni organ za družbeno samozaščito.

Opravljanje dolžnosti v narodni zaščiti so oproščeni delovni ljudje in občani, ki so klicani v JLA, TO ali CZ. V narodni zaščiti ne more sodelovati tisti, ki je bil obsojen zaradi kazenskih dejanj zoper ljudstvo in državo, zoper

družbeno in zasebno premoženje, samoupravljanje, zoper uradno dolžnost ali kakšno drugo kaznivo dejanje iz koristiljubnosti.

Narodna zaščita opravlja naloge na podlagi varnostnega načrta, ki ga sprejme odbor za LO in družbeno samozaščito v TOZD.

V načrtu so dočene naloge za izvajanje ukrepov v normalnih varnostnih razmerah, izrednih razmerah, kakor tudi za primer naravnih in drugih hudih nesreč ter vojne nevarnosti ali vojne.

Načrt aktivira načelnik narodne zaščite in skrbi za izvajanje vse ukrepov v načrtu.

Ko delovni ljudje in občani opravljajo naloge narodne zaščite, nosijo na rokavu posebno oznako z napisom »NARODNA ZAŠČITA«, so lahko oboroženi in imajo pravico uporabiti orožje v skladu z zakonom in pravilnikom o oznakah in ravnanju z orožjem v narodni zaščiti, ki ga je izdal republiški sekretar za notranje zadeve.

Ko opravljajo delavci naloge narodne zaščite, so pooblašeni da:

- ugotavljajo istovetnost nepoznatih oseb znotraj delovne organizacije;

- preprečujejo vstop v prostore ali proizvodne objekte nepoklicanim osebam in jih prisilno odstranijo;

- zadržijo osebo, ki je bila prijeta pri kaznivem dejanju ali poskusu povzročanja škode;

- pregledajo osebe ali vozila, če sumijo, da prikrivajo ali prevažajo ukradene predmete ali pa naprave, ki bi lahko ogrozile varnost ali povzročile škodo;

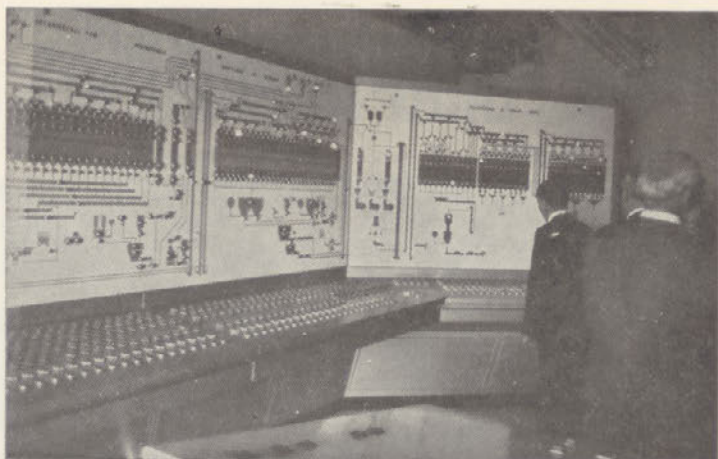
- opravljajo druge naloge, ki so določene v varnostnem načrtu in ki jih določi načelnik narodne zaščite.

Da bi lahko delovni ljudje uspešno in strokovno opravljali naloge narodne zaščite, morajo zlasti odbori za LO in družbeno samozaščito ob pomoči strokovnih služb in državnih organov storiti vse za njihovo usposabljanje, utrjevati njihovo varnostno kulturo ter moralnopolitične kvalitete, ki morajo temeljiti na razredni pripadnosti sistemu socialističnega samoupravljanja.

Zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah določa, da so organi za notranje zadeve dolžni delovne ljudi in občane seznanjati z vsebino, metodami in oblikami sovražnega delovanja ter z družbeno negativnimi pojavi, ki jih odkrivajo, prav tako pa tudi z vzroki za nastajanje takih pojavov. Po drugi strani pa imajo organi za notranje zadeve določene nadzorstvene pravice v skladu s pravilnikom o oznakah in ravnanju z orožjem v narodni zaščiti in sicer:

- kontrola uporabe orožja in ravnanja z orožjem, ki ga ima narodna zaščita;

- nadzor o opravljenem preizkusu usposobljenosti za

Slavko Tumpej je simbolično pognal stroje v tovarni krmil

(foto: L. C.)

ravnanje z orožjem;

- nadzor nad hrambo orožja in streliva;

- ugotavljanje odgovornosti v smislu 173 in 174. člena zakona o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah.

Pri uresničevanju in organiziranju družbene samozaščite često nastopa načelno vprašanje sodelovanja, vloge in odnosa do milicnikov — vodij varnostnega okoliša, ki po službeni dolžnosti in strokovni strani skrbijo za preprečevanje varnostnih problemov. Varnostni organi so vključeni v sistem družbene samozaščite, zato so po svoji strokovni, poklicni funkciji dolžni sodelovati z organi TOZD pri preučevanju in preprečevanju

družbeno škodljivih pojavov. To pa ne pomeni, da ima TOZD, oz. odbor za LO in družbeno samozaščito pravico posegati v delo milice oz. v izvajanje zakonskih pooblastil milicnika. Prav tako to sodelovanje ne sme biti takšno, da bi dejavnost organov TOZD ali odbora za LO in družbeno samozaščito pravico posegati v delo milice oz. v izvajanje zakonskih pooblastil milicnika. Prav tako to sodelovanje ne sme biti takšno, da bi dejavnost organov TOZD ali odbora za LO in družbeno samozaščito pomnila sredstvo pri opravljanju službenih dolžnosti, ki jih imajo za notranje zadeve.

JAKOB DIVJAK

V Beogradu štiri nova prodajna mesta

Koncem meseca avgusta smo v okviru skladišča v Beogradu odprli novo prodajno mesto na tržnici Đeram s čimer je uresničen letni načrt širjenja maloprodajne mreže na področju Beograda.

V dveh letih smo uspeli odpreti 12 prodajnih mest; kolikor jih danes uspešno dela na področju Beograda, Novega Beograda in Zemuna. Prodajna mesta so razen v Novem Beogradu locirana na tržnicah v obliki kioskov. Vsa poslujejo rentabilno, imajo dober promet in so vedno dobro založena s piščančjim mesom, piščančjo drobovino, s klobasičarskimi izdelki, suhomesnatim blagom in raznovrstnimi siri.

S prodajnim mestom na tržnici Đeram smo dobili zelo ugodno lokacijo, ki leži ob Bulvaru Revolucije, eni najprometnejših ulic v Beogradu, kjer se poleg avtomobilskega prometa giblje množica pešcev, ki so potencialni kupci našega blaga. Že prve dni po otvoritvi so dolge vrste pred prodajnim mestom dokazale interesantnost lokacije in interes za naše piščance in izdelke.

V letošnjem letu smo odprli prodajna mesta še na tržnici Banovo Brdo, Železniki in v bloku v Novem Beogradu.

Nakup živiliških potrebščin na področju Beograda se odvijata pretežno na tržnicah in je to tradicionalen način oskrbe prebivalstva. Gospodinje kupujejo na odlično založenih tržnicah poleg sadja, zelenjave, sirov tudi meso, kar je značilnost Beograda in daje mestu svojevrstno živahnost in značilnost.

Za uspešno širjenje lastne maloprodajne mreže na področju Beograda ima glavne zasluge vodja predstavništva in skladišča tov. Đokić Radojko, ki z velikim interesom in prizadevnostjo pristopa k danim nalogam. Pri realizaciji programa so tudi sodelovali strokovnjaki TOZD »PP Servis«.

Prepričani smo, da bomo lahko v bodočih številkah našega glasila opisali spodbudne vesti tudi o ostalih naših prodajnih centrih, širom domovine.

K. A.

Osnovna izhodišča zdravstvene zaščite Perutnine v intenzivni proizvodnji

DOBRO OSKRBOVANJE ŽIVALI OB UPOŠTEVANJU ZOO-HIGIENSKIH UKREPOV OZIROMA STROKOVNO ZASTAVLJEN TEHNOLOŠKI PROCES STA PRI KONTROLI BOLEZNI V INTENZIVNI PROIZVODNJI DANES POSTALA SE VAŽNEJŠA KOT STA KDAJ KOLI BILA.

Potreba po večjih količinah animalnih beljakovin je povzročila intenziviranje perutninske proizvodnje. Proizvedene so nove visoko produktivne pasme perutnine (meso in jajca) in vsak dan se odkrivajo nove zakonitosti z ozirom na konverzijo hrane in vpliv biorelifa na biološke in proizvodne procese. Kolikor bolj je proizvodnja intenzivna, toliko bolj je v smislu ekonomske proizvodnje nujno potrebno poznavanje in stroga aplikacija bioloških in tehnoloških norm, toliko bolj nujno je treba poznati razne mikroklimatske elemente in njihov zbirni učinek na proizvodne učinke in zdravje živali. Ob upoštevanju navedenega je zdravstveno stanje perutninskih jat, ki so dobro oskrbovane, s primerno gostoto in ventilacijo, ter v striktni reži pod sistemom »Ena starost na eni izolirani skupini« zadovoljivo. Za enakomerno proizvodnjo skozi vse leto pa gre zasluga kontroliranemu ambientu, ki omogoča piščancem, da so vzrejeni v katerem koli mesecu v letu in nesnicam, da vzdržijo maksimalno proizvodnjo jajc neglede na zunanje nepopolne faktorje, pri čemer je treba izolirati ne samo piščance od odrasle perutnine, temveč tudi ločiti eno starostno grupacijo od druge, kar praktično pomeni, da je treba preprečiti vsako vzrejo druge perutnine v neposredni bližini vzrejalnišča brojlerjev. Današnji čas je to še posebej pomembno, ker so danes možnosti za izbruh in širjenje bolezni z mnogo večjim številom živali rejnih tesno skupaj, večje kot kdaj koli prej. To je bistveni ukrep, na primer proti Marekovi bolezni, vendar izolacija tudi zmanjšuje izpostavljanje vsem drugim bakterijam in virusom. V praksi kompletna izolacija vsake jate in vsake skupine znotraj te jate zmanjša bolezen kot glavni vzrok mortalitete na minimum in edina omogoča popolno depopulacijo mikrobizma na koncu proizvodnega turnusa. Problem je med drugim koncentracija proizvodnih bioloških klic in njihova sorazmerna razredčitve v atmosferi. Iz objektov izločeni zrak mora krožiti na znatne razdalje predno je učinkovito razredčen z atmosfero. Tam pa kjer je mnogo takšnih objektov, kar se dogaja na koncentriranih perutninskih področjih je ustvarjena še toliko bolj neugodna

mikroklima, ki kontaminira zrak na stotine metrov okrog naseljene erije. Če ne zagotovimo zgoraj omenjene depopulacije mikrobizma, odnosno če objekt pred vselitvijo ni temeljito očiščen, opran in strokovno razkužen so bolezni lahko na dnevnem redu. Na enak način, vendar z veliko razliko se pojavljajo lahko kronične bolezni. Te ne povzročajo hitrih dramatičnih učinkov — mortalitete v epidemičnih proporcijah ali popolnega padca nesnosti, lahko pa zelo omajajo rentabilnost proizvodnje še predno so diagnosticirane. Najbolj običajna bolezen te vrste je Coli infekcija. Njen učinek je v tem, da lahko postopoma dviguje mortaliteto naslednjim partijam piščancev odnosno povzroča zaznaven padec v jajčni produkciji. Posledice kronične bolezni v jatah lahko zmanjšuje proizvodnjo daljša razdobja, predno postane učinek tako velik, da je diagnosticiran.

Enako so premajhne začetne investicije v gradnjo objektov lahko udarec za ekonomičnost perspektivne proizvodnje. To se nam kasneje maščuje v velikih režijskih stroških, rezultat tega pa je previsoka cena finalnega proizvoda. Tudi proizvodnje v obratih, ki še niso z vsemi priložki popolnoma dovršeni že iz epizootičnih razlogov ne bi smeli več dovoliti. Kar se tehnologije in organizacije tiče bi se tudi pri nas morali brezkompromisno boriti za proizvodnjo po strogo specializiranih obratih, kjer je mnogo lažje speljati ustrezen tehnološki proces in vse ukrepe zdravstvene zaščite ter ugoditi biološkim potrebam perutnine.

Dvig in ekonomska vrednost današnje prerutninske proizvodnje sta taka, da so za raziskavo izbruhov bolezni potrebne vse panoge veterinarske znanosti. Majhna velikost kadavrov in relativno velika mortaliteta omogočata pošiljanje primerkov na dolge razdalje do najbližnjega specializiranega laboratorijskega centra. V splošni praksi je diferencialna diagnoza bolezni bazirana v glavnem na klinični

Iz dela samoupravnih organov

V zadnjem obdobju se je kar dvakrat sestal koordinacijski odbor za pripravo in izvedbo volitev na nivoju delovne organizacije, ki koordinira dela odborov TOZD in DSSS. Med obema sejama pa so se sestajali odbori TOZD in DSSS.

Na prvi seji je bil sprejet sklep, da:

— je potrebno zaključiti drugo fazo evidentiranja in do 31. 8. posredovati zapisnike o evidentiranih potencialnih kandidatih za vse organe in funkcije, ki se volijo na splošnih volitvah v letu 1978;

— uvede se kartoteka evidentiranih kandidatov;

— Kooperaciji Hajdina predlagamo naj imajo kooperanti svojo temeljno delegacijo;

— z vsemi evidentiranimi kandidati se je potrebno pred verifikacijo predlogov pogovoriti.

Na naslednji seji so člani odbora ugotovili, da so sklepi prve seje reofizirani ali so opravila v toku. Na nekatere prejete zapisnike so bile dane pripombe, sicer pa je odbor verifikiral evidentirane kandidate. Verifikaciji je prisostvoval tudi predsednik konference OO ZSS Perutnine tovariš Ivan Zupanič.

— Potrjen je tudi predlog evidenčne kartice tako, da jo lahko damo tiskati.

— Sprejet je tudi sklep, da je potrebno vse popisnice evidentiranih kandidatov posredovati predsedniku koordinacijskega odbora za pripravo in izvedbo volitev na nivoju DO do 10. septembra.

5. septembra pa se je sestal uredniški odbor Ptujskega perutninarja.

— Člani odbora so potrdili zbrana gradiva za 3. številko glasila.

— Podana je bila kritika zavoljo neprimerne razdelitve glasila v nekaterih TOZD. Ugotovljeno je, da v nekaterih TOZD prejmejo delavci glasilo z večdnevno zamudo, pa še takrat je vprašanje, če vsi. Ker bomo v bodoče vse pomembne informacije, obvestila in vabila, objavljati v Perutninarju, zato je velikega pomena, da dobi glasilo vsak delavec čimprej, če že ni možno isti dan, ko ga prejme vodstvo TOZD.

in patoanatomski preiskavi živali. Čeprav je v perutninski praksi s pomočjo anamneze možno posumiti na prisotnost specifične bolezni pa simptomi, ki jih kaže perutnina, največkrat le nimajo dovolj vrednosti za klinika, še posebno ne, da bi zgolj na podlagi kliničnih simptomov jamčili za učinkovite ukrepe — ker je večina infekcijskih agensov, ki povzročajo bolezni pri perutnini takšnih, da zahteva specialno laboratorijsko diagnostiko. Ker so agensi tako številno vpleteni v kom-

IN MEMORIAM

Novak Ignac

Če nam je bilo kdaj težko napisati kakršnokoli besedo, zlasti je to še izgovoriti, nam je to danes. Toliko bolj, ker so vsi upi, da se ponovno vrneš med stare tiskarske prijatelje, pokopani. Danes lahko iskreno povemo, da resnično spoznaš prijatelja takrat, ko ga izgubiš.

Šele 50 let življenja si praznoval 19. julija letos. Praznovanje je bilo trpko, saj si bil priklenjen na bolniško posteljo. Ne tebe, ne svojcev in ne nas ni minilo upanje, da se bomo še srečali v tiskarni, da boš še vedno skromen kot si bil, našel čas za šalo, za posvet. Upali smo, da boš še naprej negoval tiskarske stroje, ki si jih vzljubil že 5. maja 1973, ko si vstopil v naš in tvoj kolektiv.

Ti si nas sprejel in mi smo te sprejeli za svojega. Poznali smo te že veliko prej. Poznali kot dobrega očeta in moža. Kolikokrat smo te srečali v tiskarni že pred tvojim prihodom v redno delovno razmerje, ko si pomagal ženi pri njenih delovnih opravilih v popoldanskem času.

Vse svoje življenje si bil boj za obstoj, od rane mladosti, do za nas tragičnega 11. septembra. Pred letom in nekaj se je tebi in tvoji družini uresničila želja in dobili ste človeku dostojno stanovanje. Žal, malo si bival v njem. Še tisto malo, je bilo boleče.

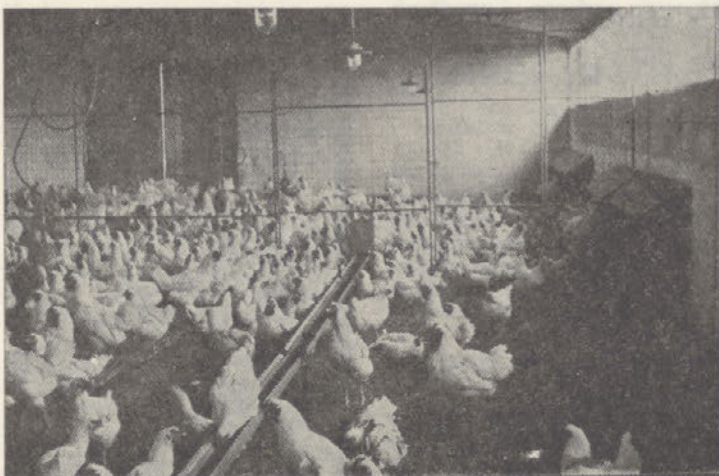
Na pragu jeseni smo. Letošnje in prihodnje ne boš doživljal sredi slovenskih gor, sredi pojočih klopotev, sredi Doliča pri Desterniku, sredi rodne zemlje.

Vsi se te bomo spominjali, ko bomo doživljali vse, kar je bilo tebi pri srcu. V naših vrstah ostaja praznina. Praznina, pa vendar spomin na sodelavca, tovariša, prijatelja. In ker si bil vse to, je slovo toliko težje.

Tvoji sodelavci

pleks bolezni se kaže kot bistveno ugotoviti z laboratorijskim testom katera od razpoložljivih zdravil je najprimernejša za terapijo diagnosticirane bolezni. Izbrati zdravilo le po golem naključju se pa zlasti neizkušeno največkrat lahko izkaže kot neuspešen in zato zelo drag poseg.

Poleg tehničnega znanja in laboratorijskih možnosti mora veterinar imeti obširno znanje o sodobni intenzivni tehnologiji in ekonomiki perutninske proizvodnje. Biti (Nadaljevanje na 6. strani)

Vzrejališče perutnine

(Foto arhiv P. P.)

(Nadaljevanje s 5. strani)

mora popolnoma seznanjen s sistemom gospodarjenja in vzreje vsake jate za katero predlaga ukrepe za izboljšanje. Perutninska industrija je tako velika, v koncentriranih obratih pa obstaja takšen eventualni riziko, da danes ne more biti mesta za zmote v diagnozi in nasvetu.

Spremembe v vzreji in metode intenzivne proizvodnje so ustvarile nove bolezenske probleme, ki se zelo razlikujejo od onih, ki so obstajali pred nekaj leti. Akutne infekcije, ki so v preteklosti povzročale visoko mortaliteto so zdaj manj problematične. V drugačni vlogi in vidno so jih zamenjale kronične bolezni, ki povzročajo proizvodnji velike izgube. Kaže, da so pri tem težke brojlerske pasme bolj občutljive za kronične respiratorne bolezni kot lažje pasme, namenjene za proizvodnjo konzumnih jajc. Intenzivne metode vzreje ponekod naravnost zlorabljene so tudi deloma odgovorne za to, da je kronična respiratorna bolezen od časa do časa problematična. Kontrola teh bolezni pa leži mnogo manj v zdravljenju kot v zmanjšanju širjenju objektov, v higieni, dezinfekciji in ustreznem tehnološkem postopku. To pomeni, da je že v samo gradnjo objektov in postavljanje tehnološkega procesa treba vgraditi tudi sistem zdravstvene zaščite. V obratnem primeru so vse poznejše intervencije dražje in velikokrat brez pravega učinka, če nismo preudarni pa lahko rešitev iščemo na čisto zgrešeni poti. V obstoječih pogojih je pa na brojlerskih obratih bistveno oskrbovanje živali. Vsak odklon od sprovajanja predpisane tehnologije lahko pomeni ne le katastrofo za prizadeto, temveč tudi za sosednje oziroma kasnejše skupine.

Tudi pomen stres faktorjev kot preddispozicij za izbruh bolezni nikoli ne more biti zadosti povdaren. Ti faktorji ne samo, da tvorijo zatočišče bolezenskim klicam, temveč tudi sodelujejo pri širjenju le-teh, s tem, da zmanjšajo rezistenco perutnine. Brez stresa se mnoge bolezenske klice ne bi obdržale oziroma pov-

zročale signifikantnih izgub. Med stres faktorje pri perutnini prištevamo npr. mraz, nedovoljno ogret objekt ob vhljevljanju, premočno ogrevanje, stradanje, prenatrpanost, slabo ventilacijo, pomanjkljivo očiščen in nestrokovno razkužen ambient, konkurenca spolov in nenormalni fizični pogoji kot so: žičnata tla, ozke ostre grede in druge podobne pomanjkljivosti. Še posebna pozornost mora biti posvečena perutnini ob njenem podvrženju še dodatnim stresom ob vakcinaciji, debikiranju, preseljevanju itd. Tudi prenatrpanost je važen dejavnik, perutnina v prenaseljenih objektih je večkrat podhranjena in žejna zaradi pomanjkanja adekvatnega krmilnega in napajalnega prostora; zaradi povečane virulence patogenih agensov, je v takem primeru možen hiter nastanek in širjenje bolezni. Zelo važno vlogo pri nastanku bolezni igra ventilacija, ki je s prenatrpanostjo zopet zelo reducirana. Tudi zelo nizke temperature so gotovo stres, toda prepozno razširiti plščance po objektu odnosno zredcirati izmenjavo zraka na stopnjo, ko piščanci dihaajo pokvarjeni zrak, predstavlja dodaten stres, ki daleč odtehta prednost, ki bi jo dobili z dvigom temperature v objektu.

Naraščanje perutninskih jat po številu in velikosti ima za posledico velike koncentracije perutnine na nekaterih predelih. Natakšnih področjih je promet vozil s krmili in perutnino relativno gost. Zelo malo ljudi, ki opravljajo te dolžnosti v celoti pozna problematiko bolezni in dovolj upošteva ukrepe preprečevanja prenosa bolezni iz enega področja na drugega. Prav na takšnih področjih pa bi morali biti preventivni ukrepi budnejši in pravočasni, ker je škoda, ki lahko nastane z zanemarjenjem teh ukrepov lahko neprecenljiva.

Pri nas se na primer redno dogaja, da veliki proizvajalci zaščitijo svojo perutnino, med tem, ko manjšim lastnikom ostanejo jate čisto nevakcinirane. Te nevakcinirane jate pa predstavljajo potencialni izvor nevarnosti za vso ostalo

perutnino. Dokler torej ne bo večji procent perutnine redno vakciniran, bo težko eliminirati tovrstne izbruhe bolezni. Nikakor se torej ne bi smeli sprijazniti s tem; da imamo perutnino vakcinirano le na družbenih obratih naših perutninskih farm, ampak bi morali v skladu s predpisi in družbenim interesom skrbeti, da bi tudi manjše jate perutnine bile redno zaščitene. Med vakcinacijo ali katerem koli parenteralnem (notranjem) tretiranju se je potrebno strogo pridržavati strokovnosti, če hočemo, da bo tretiranje uspešno. Parenteralno tretiranje se nikoli ne sme sprevreči v tekmo za preseganje rekordov. Vseeno koliko spretni so delavci pri svojem poslu, število perutnine, ki ne bo dobila svoje doze bo raslo direktno z razmerjem hitrosti v katerem je bilo delo opravljeno. V takih primerih se lahko zgodi, da igla odnosno kapalka zdrsnje preko muskulature — perja odnosno očesa; igla lahko prebije tudi lekožo, posledica tega je, da se npr. vakcina namesto aplikacije v mišico, nekoristno razlije. Večkrat pa se tudi lahko zgodi, da igla gre skozi prsno muskulaturo v trebušno votlino, kjer prebije jetra. Take živali navadno še živijo, vendar so čez par tednov izločene kot neekonomične. Na drugi strani nikdar ne smemo pozabiti, da je tudi vakciniranim in genetsko odpornim živalim treba zagotoviti optimalne zoohigijske pogoje in se posluževati režima stroge izolacije in dezinfekcije.

Pri nas zadnji čas mnogi zopet priporočajo metodo vakcinacije z aerosolom (razpršenimi kapljicami). Slaba stran te metode je poleg vsega titra in enakomerno velimoramo imeti vakcino visokega titra in enakomerno velikost razpršenih kapljic. Če so le-te prevelike, bodo prehitro descendirale in tako ostale nezadovoljivo inhalirane — kar bo sorazmerno rezultiralo v tem, da živali ne bodo razvile pričakovane imunitete. Če pa so premajhne prodrejo pregloboko v dihalni sistem in povzročijo premočne vakci-

nalne reakcije. Toda najhujše je to, da lahko stres žive vakcine z aerosolom do take mere zniža odpornost perutnine, da se aktivira eventualna skrita infekcija mycoplazmoze, katere posledica je vezava sekundarnih infekcij kar vse lahko povzroči visoko mortaliteto in izgubo na teži. Seveda bi bilo treba vstrajati na tem, da bi vse zaščitne programe pri perutnini sprovajali z vakcinacijami, ki so proste vseh bolezni (SPF).

Nasploh moramo pri perutnini kar najhitreje reagirati na vse spremembe, če se hočemo izogniti večjim izgubam. So primeri ko npr. mikroorganizmi odnosno oociste (povzročitelji kokcidioze) postanejo odporni hitreje kot utegne biti proizvedeno odnosno zamenjano novo zdravilo. To kaže na dve stvari: prvo, da se nikakor ne smemo predolgo zanesti na nobeno sredstvo, ki daje sicer dobre rezultate in drugič, brez ozira na dober učinek, ki ga trenutno zdravi- lo ima, sta dobro oskrbovanje živali ob upoštevanju zoohigijskih ukrepov, odnosno strokovno zastavljen tehnološki proces pri kontroli bolezni v intenzivni proizvodnji danes postala še važnejša kot sta kdaj koli bila.

Vsaka od omenjenih metod kontrole pripomore namreč do razredčevanja bolezenskih klic v populaciji in tako omejuje možnost širjenja povzročitelja, kar skupaj z uspešno uvedenimi vakcinacijami in preprečevanjem vnosa infekta (dezobariere, preobuvanja, preoblačenja, razkuževanja itd.), daje garancijo zdravja naših jat in nadaljevanje tradicije in kontinuitete v naših prizadevanjih za čim učinkovitejše pridobivanje zdrave in kvalitetne človeške hrane.

Mr. Franc Kac, dipl. vet.

Delo v sortirnici jajc

(foto: L. C.)

Večja skrb zdravju dokler ga imamo

Pregled vseh bolezni v obdobju prvih 6 mesecev v letu 1977 v primerjavi s prvim polletjem 1976

	TOZD Postavke		Tovarna krmil		Perutninske farme		Mesna industrija		Koope- racija		Servisne službe		Commerce		DSSS		D.O. SKUPAJ	
1. Zaposlenih v povprečju	1976	1977	1976	1977	1976	1977	1976	1977	1976	1977	1976	1977	1976	1977	1976	1977	1976	1977
	55	60	124	125	377	373	34	35	120	133	160	180	71	83	945	997		
2. Bol. ods. izraž. v del. dnevih	571	596	670	564	4080	3719	292	88	1022	1042	592	594	234	223	7461	6826		
3. Bol. ods. izraž. v %	6,65	6,36	3,46	2,89	7,01	6,39	5,50	1,61	5,45	5,02	2,37	2,11	2,11	1,62	5,06	4,38		
4. Zaradi bolez. odstotnih del. skozi vseh 6 mesecev	3	4	4	3	26	24	2	1	6	6	4	4	1	1	48	44		
5. Zaradi bolez. do 30 dni izplačan neto osebni dohodek	44.067	55.845	59.692	48.498	273.876	238.247	15.410	20.981	77.613	68.013	52.261	78.056	29.043	24.803	551.962	535.443		
6. Strošek na zaposlenega	801	930	481	388	726	639	453	599	646	511	326	433	409	282	584	537		

Iz dane tabele je razvidno gibanje bolezni v delovni organizaciji in posameznih TOZD za prvo polletje 1977, v primerjavi s prvim polletjem 1976.

Ugotovljeno je, da izostanki z dela zaradi bolezni niso v porastu, saj je v letu 1977 cca 40 delavcev zaposlenih več, kakor v letu 1976 in je 635 dni bolezni manj kakor v letu 1976. Odstopanja v posameznih TOZD so velika, vzroki so verjetno v delovnih pogojih in delovnih navadah, včasih pa k temu prispevajo tudi medsebojni odnosi in še drugi vplivi. V ilustracijo naj navedem skrajnosti v odnosu na povečanje bolezni, ki znaša kakor je razvidno v kooperaciji 1,61 % in v Mesni industriji 6,39 %. Delovna organizacija je izgubila skupaj 6.826 delovnih dni in je s 4,38 % še vedno na vrhu republiškega povprečja.

V primerjavi s prejšnjim obdobjem so se bolniški staleži najbolj znižali v TOZD Perutninske farme. Ta delovna skupnost je imela v letu 1975 — 1899 dni bolezni ali 5 %, v letu 1976 — 1242 dni bolezni ali 3,16 %, v prvem polletju 1977 pa le 564 dni bolezni ali 2,89 %. Na farmah se v tem obdobju delovni pogoji niso v mnogočem ali bistveno spremenili, zato lahko sklepamo, da na izostanke vpliva več faktorjev, in ne samo delovni pogoji.

Visok odstotek bolezni imata TOZD Mesna industrija in Tovarna krmil. Obe približno 6,4 %. Iz statističnih podatkov za leto 1975 in 1976 pa je razvidno, da je bil odstotek odsotnosti še večji ter da so

tudi tukaj bolezni v postopnem upadanju.

Da bi zmanjšali odsotnost z dela zaradi bolezni bi bilo potrebno sistematično odklanjati vse vzroke, ki vplivajo na ta pojav. Med temi so pomembni delovni pogoji, ki jih bo potrebno stalno izboljševati, uporaba zaščitnih sredstev za delo, ki je velikokrat pomanjkljiva, večja pazljivost ljudi in nenazadnje dvigovanje zdravstvene kulture in delovne discipline zaposlenih. Tudi zdravstvena služba v dokajšnji meri vpliva na delovno sposobnost zaposlenih. S kvalitetnejšimi in pravočasnimi zdravstvenimi uslugami bi lahko večkrat skrajšali stalež, pri čemer bi morali bolj paziti na pojave neupravičene odsotnosti zaradi namišljene bolezni.

Naj še navedem oziroma ponovim nekaj podatkov za prvih 6 mesecev za leto 1977.

V tem obdobju je bilo povprečno zaposlenih 997 delavcev, od tega je bilo skozi vseh šest mesecev odsotnih 44 delavcev zaradi bolezni. Neto stroški za nadomestilo osebnih dohodkov do 30 dni znašajo 535.443.— din ali 537 din na zaposlenega. Za leto 1976 je bil strošek bolezni do 30 dni 551.962.— din ali na zaposlenega 584.— din. Če bi k temu prišeli še vse ostale stroške izpada delovnega časa bi bila ta številka še veliko večja.

Pri teh podatkih bi se morali zamisliti, zlasti če upoštevamo, da gredo ti stroški iz dohodka TOZD, ki bi ga lahko bolj smotno uporabljali za druge namene. F. P.

Rekreacija delavcev v Perutnini Ptuj

Skrb za rekreativno dejavnost delavcev je ena izmed zelo pomembnih nalog tako socialne službe kot sindikata. Zelja, da bi čimveč delavcev preživelo svoje letne dopuste na letovanjih je vedno prisotna. V letošnjem letu smo v ta namen razširili naše počitniške zmogljivosti z nabavo dveh avtocamp prikolic in z najetjem štirih sob z 10 ležišči v Poreču.

Kljub vsemu pa so obstoječe kapacitete še premajhne za 1000-članski kolektiv.

Člani kolektiva, ki so v tej sezoni letovali v naših počitniških objektih so bili v glavnem zadovoljni, če upoštevamo upravičene pripombe na dotrajale vikend hišice v Biogradu na moru in na dve avtocamp prikolic v Fijesi, ki

sta verjetno že odslužili svoje.

V letu 1977 je letovalo v objektih »Perutnine« skupno 107 delavcev s svojimi družinami, katerih kvalifikacijska struktura je bila sledeča:

NKV	13
PKV	2
KV	43
VKV	5
Nižja	5
SS	23
Višja	11
Visoka	5
Skupaj	107

Verjetno bo v bodoče potrebno pritegniti več delavcev iz neposredne proizvodnje, katerih procent je vsekakor prenizek. V prihodnjem letu se je potrebno bolj angažirati v tej smeri, da bo se to razmerje popravilo. SN

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje kmetov-kooperantov

V mesecu marcu 1974 sta Zadrúžna zveza SRS in Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS sklenili pogodbo, ki omogoča kmetom kooperantom da se vključijo v to zavarovanje pod ugodnimi pogoji in sicer tistih, ki niso obvezno zavarovani po kateri drugi osnovi (zaposleni, obrtniki itd.).

Lastnost zavarovanca lahko pridobi oseba, ki:

— z zadrúgo, obratom za kooperacijo ali z drugo organizacijo združenega dela sklene dolgoročno sodelovanje;

— dosega v proizvodnem sodelovanju povprečno v koledarskem letu najmanj tolikšen čisti osebni dohodek kot je določen kot najnižji po samoupravnem sporazumu o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke za področje kmetijstva.

V čisti dohodek iz proizvodnega sodelovanja se šteje:

— dohodek iz kmetijske dejavnosti,

— dohodek iz kmečkega turizma kot dopolnilne kmetijske dejavnosti,

— dohodek iz gozdarstva,

Kooperant, ki proizvodno sodeluje z različnimi organizacijami in tako ustvarja čisti dohodek, se lahko zavaruje pri tisti organizaciji, pri kateri ima večji dohodek (v seštevek se šteje dohodek, ki ga ustvari od proizvodnega sodelovanja vseh organizacij). Zavarujejo se lahko zaenkrat le zavarovanci, ki imajo bivališče v SR Sloveniji.

Pravica zavarovanja gre od dneva, ki ga določi zavarovalec, vendar največ za 1 leto nazaj od dneva vložitve prijave.

Na enem kmetijskem gospodarstvu je lahko zavarovanih več oseb, če vsaka izmed njih izpolnjuje pogoje, ki so predhodno navedeni.

Kooperant, ki izpolnjuje pogoje in se za zavarovanje odloči, podpiše na sedežu TOZD PP »Kooperacija« Hajdina ustrezno pogodbo, vso administracijo v zvezi prijave in ostalo uredijo v nadalje službe TOZD.

Aktivnih zavarovancev, ki že imajo ustrezno pogodbo in tudi vplačujejo je po stanju ob koncu julija 41, mnogo več

Zavarovanci se lahko za leto 1977 zavarujejo po eni od naslednjih osnov:

Razred	zavarovalna osnova v din	mesečna obveznost din	obveznost po turnusu din
I.	4.838.—	955.—	2.293.—
II.	4.203.—	830.—	1.992.—
III.	3.574.—	705.—	1.694.—
IV.	2.942.—	581.—	1.394.—
V.	2.441.—	482.—	1.157.—

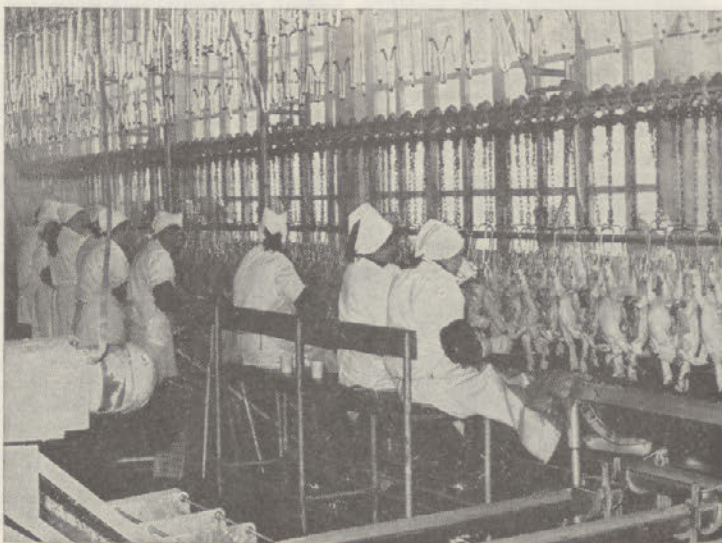
— dohodek iz delovnega razmerja z manj kot polovico polnega delovnega časa pri organizaciji, s katero zavarovalec proizvodno sodeluje.

Prispevna stopnja od osnove znaša 19,75 %.

pa bi jih lahko bilo zavarovanih. Posebej je zavarovanje interesantno za tiste, ki so mlajši ali tiste, ki že nekaj delovne dobe imajo priznane.

REISMAN Jože

Predelava piščancev v perutninski klavnici — čiščenje (foto: ing. F. Vrabec)

35 let v Perutnini

Pred dnevi sem obiskal Janca Verdna, upokojenega delavca naše delovne skupnosti. Po upokojitvi si je z družino zgradil hišo na Vičavi, kjer si še vedno najde dovolj dela pri urejanju okolja. Ko sem ga obiskal, je ravno barval ograjo, kljub temu sem ga zaprosil za kratek klepet.

Kdaj ste se zaposlili v Perutnini Ptuj in kakšno delo ste opravili?

Pri Perutnini sem se zaposlil 1. septembra 1934. Bilo je takrat podjetje JOSIPINA RIENHARD, ki se je ukvarjalo z izvozom perutnine, jajc in divjadi v Ptuj. Blago smo odkupovali predvsem na Hrvaškem.

Takrat sem imel petindvajset let. Po uspešno opravljenem poskusnem delu sem nastopil službo računovodje. Bil sem tudi prokurist in opravljal izvozne posle.

Zanima me, kako ste se kot novinec ujeli pri zahtevnih izvoznih poslih?

Izvoz je bil sezonskega značaja in sicer smo od avgusta do decembra izvažali perutnino in divjad, jajca pa od marca do junija. Največ smo izvažali v Nemčijo, Švico in Italijo. Inozemski trg je bil zelo zahteven, zato sem se po nalogu direktorja moral seznaniti s celotnim proizvodnim procesom: s predelavo in dodelavo blaga, s primernim sortiranjem, embaliranjem, s skladiščenjem in hlajenjem.

Kakšni so bili pogoji dela?

Delo je bilo sezonsko kot sem že omenil, zato smo v sezoni morali delati od štirih zjutraj pa tudi do desetih ponoči, saj je podjetje močno širilo odkupno mrežo. Vodstvo podjetja ni hotelo plačati

nadur, zato smo se delavci v obratu kot v pisarni uprli in si tako izborili svoje pravice.

Kako pa ste delali med vojno?

Z okupacijo je nehal izvoz. Podjetje je sicer obdržalo svojo odkupno postajo v Koprivnici na Hrvaškem, vendar dotok blaga še daleč ni kril najnujnejših potreb. Vršil se je prisilni odkup kmetijskih proizvodov. Zaradi prisilne oddaje kmetje niso več redili toliko perutnine. Dotok jajc je zato občutno padel, perutnine pa skoraj ni bilo na tržišču.

Da bi se to pomanjkanje ublažilo je podjetje uredilo prvo umetno valilnico. Kot vsaka novost je poleg dobrih strani prinesla tudi valilnica precej težav. Kmetje niso zapuili v novost češ, da ti piščanci ne bodo dobro rasli in da ne bodo te kokoši nesle. Valili smo tudi uslužnostno, tu pa se je dogajalo, da je kdo hotel počakati na piščance takrat, ko je prinesel jajca valit. (Kot v mlinu).

Delavci iz obrata in pisarne smo si medsebojno zaupali, tako smo hitro vzpostavili stike s partizani najprej na Hrvaškem, brez vednosti vodstva seveda. Naši kamioni so prosto vozili po vsem terenu, zato smo lahko partizanom dobavljali prepotrebni sanitetni material, tu in tam pa tudi kaj živil. Dobra povezava s partizani pa je v času pred koncem vojne pripomogla, da so naši kamioni spet neovirano prevažali po področjih, ki so jih takrat že kontrolirali partizani.

Po večletni moriji so se naši narodi osvobodili. Mnogo je bilo porušenega. Kadri so manjkali povsod. Tovariš Verdne se je s peščico ljudi ukvarjal z najrazličnejšimi, takrat nujnimi, opravili od računovodje do strojnika v hladilnici. K temu pa je povedal:

Kmalu po osvoboditvi smo dobili novega upravnika. Po naključju sem prišel do ene mule, to pa je bilo tudi edino transportno sredstvo. Pretolkli smo se do jeseni, ko se je vrnil tovariš Jambrovič. Dobili smo torej šoferja in strojnika za hladilnico. Iz delov uničenih nemških vozil je tovariš Jambrovič uspel »skonstruirati prvi perutninski avto«.

Počasi je delo v redu steklo. Vrnili so se delavci in delavke za predelavo jajc in perutnine, odkup na terenu se

(Nadaljevanje na 9. strani)

Arheološke raziskave na dvorišču uprave Perutnine

Na lepo urejenem parkirnem prostoru Mesokombinata »Perutnina« Ptuj v Potrčevi ulici je bila 24. marca zasajena prva lopata v asfaltno ploščad, kjer naj bi stala nova upravno poslovna zgradba. Pričela so se pripravljala

dela za izkop. Na podlagi lokacijskega dovoljenja in glede na bližino že odkritih objektov leta 1967 pri izkopu za samopostrežno trgovino, so se pričela 28. marca dela sondiranja na zgornjem delu gradbišča. Sistematsko bi naj raz-

iskali zgornji in južni del. Dana je bila tudi možnost, da sondiranje preide v sistematske raziskave in da se način izkopa spremeni, glede na zahtevnost terena oz. najdb.

»Perutnina« se je obvezala, da omogoči pri arheoloških raziskavah manualno delovno silo za ročno sondiranje. S sondiranjem se je pokazala potreba, da se sistematske raziskave razširijo in da se odstrani celotna asfaltna ploškev. Teren za sistematsko raziskavo se je pripravljajal precej dolgo, tako da so z raziskavo pričeli šele 11. julija t. l. Manualna dela pa so bila končana 16. avgusta, sedaj so v teku dela: čiščenje peči, kope, gradbenih objektov in sten. V teku so zadnje priprave za dokumentacijo odkritij. Predvidevajo, da so elementi ohranjeni do temeljev stavbe servisa in da se odkritja širijo tudi pod samo stavbo. Porušiti nameravajo stavbo in zaradi tega bodo morali najdene peči zaščititi in narediti odtis za poznejšo izdelavo v marcu ali drugem materialu.

V pogovoru s tov. Jevremovim sem izvedela, da so pred samim izkopom predvidevali najdbo opekarskega obrata. Del stavbe, ki je odkrit kaže, da gre za gospodarsko poslopje veliko približno 40 x 60 m, katerega notranjost je razdeljena s stebri. Srednji vek je te najdbe močno poškodoval in šele poznejša poseganja bodo lahko pokazala povezavo s

časom od pozne antike naprej.

Najdeni so tudi prazgodovinski grobovi, ki sodijo v kulturo žarnih grobišč.

Po funkcionalnosti neugotovljive so odkrite peči, glede na obliko in velikost ter speljanost od gorišča do kurilnih kanalov. Na ptujskem področju takih peči še ni bilo odkritih, čeprav poznamo iz Ptuja in okolice že okrog 50 odkritih lončarskih in opekarskih peči. Kaj več bo o pečeh znanega šele, ko bo porušena stavba Servisa. Srednji vek je uničil zgornji del peči, vendar domnevajo, da gre za opekarske peči.

Drobne najdbe na tem gradbišču nam kažejo, pravi tov. Jevremov, da je bil ta prostor naseljen v rimskem času, v drugem in tretjem stoletju. Pozno-antična gradnja objekta nam izhodišče podaljšuje v čas pozne antike, predvsem od konca četrtega v prvo polovico petega stoletja.

Po končanih zaščitnih delih bo poslano obvestilo Zavodu za spomeniško varstvo Ptuj in takrat se bodo lahko nadaljevala dela za izgradnjo nove upravne stavbe.

Perutnina bi se lahko odločila za izdelavo spominske makete odkritih zgodovinskih vrednosti in le to razstavila v novi upravni stavbi, kot spomin na čase, ko je tukaj gradil in ustvarjal človek — RIMLJAN.

Plohl Sonja

Zamudna opravila pri arheoloških izkopavanjih

(foto: L. C.)

(Nadaljevanje z 8. strani)

je v okviru možnostiboljšal. Zelo težko je bilo z odkupom perutnine. Bolgarska vojska je namreč s seboj prinesla koščjo kugo, ki je v gotovih predelih pri nas, zlasti ob Dravi, uničila skoraj ves preostali stalež perutnine. Kuga se je omejila šele tekom let, ko se je morala perutnina povsod obvezno cepiti. Tu se je učinkovito uveljavila naša umetna valilnica, ki je delala s polno paro in je pomagala rešiti kritično stanje v vzreji perutnine. Bilo je tudi sicer polno težav proti katerim smo se morali boriti. Manjkalo je to in ono, posebno pa tovarnjaki.

Leta 1946 je ljubljanski MLEKOPROMET prevzel naše podjetje kot svoj obrat in ga priključil k ptujski mlekarni. Dobili smo kamione in odkup se je izboljšal. Imenovali so me za računovodjo.

V letu 1948 je podjetje doseglo svojo samostojnost in se je registriralo pod naslovom Perutnina, Ptuj. Od osvoboditve sem se je menjalo več direktorjev.

S prihodom novega direktorja tov. Iva Tomažiča, v juniju leta 1952 je podjetje dobilo zelo sposobno vodstvo in se je pod njim začela PERUTNINA zelo naglo razvijati. Začeli smo tudi z izvozom. Z ozirom na to, da sem tudi že prej delal v tej panogi in radi znanja tujih jezikov me je direktor TOMAŽIČ pre-

mestil iz računovodstva kot šefa izvoza in uvoza v izvozni oddelek, kjer sem delal do upokojitve v letu 1965. Vendar sem ostal v podjetju potem še do leta 1969. Tako sem delal v tem podjetju neprekinjeno 35 let.

In za konec še, kako se počutite v pokoju in kaj počnete?

Ko me vprašate, kako se počutim v pokoju in kaj počnem vam dam sledeči odgovor:

Glede počutja moram reči, da še kar gre. Kar se pa tiče časa, ga je vedno premalo in dnevi so prekratki. Ko sem šel v pokoj, smo se z družino odločili za gradnjo hiše — potem pa je bilo dela precej. Po potrebi me občasno še kličejo razna podjetja, da jim prevajam tuje jezike. Poleti se ukvarjam z vrtnarstvom — z rožami, opremil sem si majhno delavnico, kjer si marsikaj lahko sam naredim. Pozimi, ko zunanaj ne morem delati je na vrsti filatelija, malo tudi numizmatika, čitam. Tako je čas res pestro izpopolnjen. Rad občasno tudi potujem. Želim si samo zdravja.

Tudi vsi perutninarji mu enako želimo obilo zdravja, da bi lahko še dolgo urejal svoj lepo cvetoči nasad vrtnic, ki so mu v veliko veselje.

L. C.

Varnostna naprava

Že od začetka uvajanja intenzivnega načina reje perutnine se vedno znova pojavlja problem varnosti. V primerih, ko preneha zaradi izpada električne energije delovanje ventilacije (okvara na omrežju, vremenske nepravilnosti, redukcije in podobno), nastopi že v najkrajšem času nevarnost pomanjkanja zraka. Običajno spremlja izpad ventilacije tudi nagel dvig temperature in porast relativne vlage hlevskega ozračja. Vsi naštetih faktorji se dopolnjujejo v svojem negativnem delovanju in lahko že v zelo kratkem času povzročijo masovne pogine v vzrejališčih.

Po drugi strani so znani problemi, ki se pojavljajo pri reji perutnine ob toplih soparnih dnevih v pomladnem oziroma letnem obdobju. Zlasti takrat kadar obdobje vročine nastopi iznenada, se mnogokrat dogodi, da se ukrepi,

s katerimi je možno zmanjševati negativne učinke vročine (maksimalno delovanje ventilatorjev, odpiranje dodatnih odprtih, usmerjanje zračnih tokov na živali) ne začnejo sprovajati pravočasno.

Kooperacijsko proizvodnjo pisanja piščancev brojlerjev je začela Perutnina Ptuj razvijati v večjem obsegu preko takratnega obrata za kooperacijo Hajdina v letu 1966. Proizvodnja pri kooperantih je bazirala sprva predvsem na slabo adaptiranih hlevih z malo kapaciteto. Leta 1968 je bil zgrajen prvi tipski objekt s kapaciteto 10.000 komadov piščancev enkratne vhlavitve. Z večanjem velikosti adaptiranih hlevov in gradnjo številnih novih tipskih objektov, pa se je zaostрил tudi problem masovnih poginov oz. izpadov. Tudi v naši proizvodnji pitanja piščancev so se nam-

(Nadaljevanje na 10. strani)

Perutninarji prvič organizirano na Triglavu

Na vrhu v oblaku

(foto: L. C.)

(Nadaljevanje z 9. strani)

reč že od prvih začetkov pojavljale občasne škode, ki so nastale zaradi nepravilnega odpravljanja tehnoloških napak, ki so že omenjene v začetku sestavka.

Vzporedno z večjimi adaptiranimi hlevi oziroma navozgrajenimi objekti, se je začel zato uvažati sistem varovanja s tako imenovanimi signalnimi napravami. Večina teh naprav še danes deluje, sestavljene pa so iz avtomobilskega akumulatorja, ki v primeru izpada električnega toka preko sirene sproži zvočni signal.

Glavna pomanjkljivost je, da naprave nimajo optičnega pokazatelja — signalne lučke, ki bi kazale delovanje naprave. Velika pomanjkljivost je tudi v tem, da se naprava po izključitvi zvočnega signala, sama ponovno ne aktivira za delovanje. Varnostna naprava opozarja na izpad električnega toka, ne reagira pa na povišanje oziroma znižanje temperature v vzrejališču. Na vzdrževanje svinčene akumulatorja mnogi kooperanti enostavno pozabijo.

Da bi se izognili vsem naštetim pomanjkljivostim v smislu povečane zaščite vzrejališč smo že dalj časa iskali tipsko, serijsko izdelano varnostno napravo, ki bi ustrezala vsem zahtevam. Prototip nove varnostne naprave smo preizkušali v proizvodnji v poletnih mesecih. Rezultati so bili dobri in ohrabrujoči.

Nova signalna naprava s pomočjo tipkala odnosa temperature sonde, ki je montirana v vzrejališču zaznava temperaturo. Z gumbi, ki so na čelni strani ohišja, nameščenega v predprostoru, nastavimo najvišjo in najnižjo dovoljeno temperaturo vzrejališča.

V prejšnji številki Perutninarja smo vas povabili na Triglav. Za pohod je bilo veliko zanimanje, prijav pa je bilo mnogo manj. Izgleda, da je mnoge »prestrašila« višina našega najvišjega vrha.

Končno se nas je v soboto, 27. avgusta ob štirih zjutraj zbralo le trinajst. Rekli smo si: »Številka nesrečna, vremenska napoved slaba, po gornjskih izkušnjah pričakujemo vremenski preobrat, torej dež.« »Konec dober — vse dobro«, smo rekli in odpotovali s kombijem, ki so nam ga po zelo ugodni ceni posodili iz TOZD Servisa, za kar iskrena hvala in z enim osebnim avtomobilom.

Pripeljali smo se na Pokljuko. Malica, nato pa smo oprtali nahrbtnike in krenili na pot.

Vso pot smo občudovali prelesto Gorenjsko, še bolj pa skalni svet naših Julijcev. Ob vsej poti tudi gorskega cvetja ni manjkalo. Žal pa ni manjkalo, niti oblakov in oblačkov, ki so nas

venomer opozarjali na poslabšanje vremena. Blizu Vodnikove koče na Velem polju se nam je odprl pogled na mogočni masiv Triglava. Nekateri so prvič zrl Očaku v obraz. Ostenje se je kapalo v popoldanskem soncu, ki si je iskalo prostor med oblaki.

Do Vodnikove koče smo pripeli hitreje kot to predvideva Vodnik po Julijcih (v ilustracijo tištim, ki so se »bali naporov«. Tu smo se okrepčali, dobro spočili, nato pa nadaljevali pot proti domu Planika, ki je bila zadnja postojanka pred »naskokom« Triglava. Teren je bil težji, korak počasnejši, vreme pa se je hitro slabšalo. Veter je bil vedno močnejši, zato se ni bilo težko odločiti, da ostanemo v domu, dasiravno smo imeli dovolj časa, da bi osvojili vrh.

S prenočišči nismo imeli posebnih težav, zato pa toliko več z vetrom, ki je vso noč silovito žvižgal okoli koče in grozil, da nam ne bo »dovolil« vzpona na vrh. Proti jutru je popustil, vendar je bila gosta megla, zato se nam kar ni dalo iz postelje.

Ura je bila že sedem, ko smo se končno odpravili, čeprav je že rosil dež in je kazalo, da ne bo hitro nehal. Kljub vse močnejšemu dežju smo kar hitro napredovali. Vrh smo dosegli pred predvidenim časom. Na vrhu smo se znašli v oblaku, zato nismo

videli razen Aljaževega stolpa ničesar, zmagovalje pa je bilo toliko večje, saj smo osvojili najvišji vrh Jugoslavije v zelo težkih pogojih. Sledile so čestitke, žigosali smo knjižice, »krstili« prvopristopnike (z vrhov seveda), pa še fotografirali smo se, čeprav brez slehernega upanja, na uspeh, saj smo se komaj dobro videli.

Vrh smo zaradi slabega vremena hitro zapustili. Ko smo pripeli na Mali Triglav so se oblaki dvignili in razgled je bil zelo lep na skalni svet okoli Triglava. Triglavski planinski domovi so nas prijazno vabili, da smo še na dež pozabili, ki nas je kar naprej močil. Opazovali smo greben med Malim in Velikim Triglavom in »novinci« niso mogli verjeti, da so že dvakrat premagali to ozko in »nevarno« pot. Šele tedaj smo lahko občudovali veličino Očaka, ko so se odprle globine pod nami.

Ponovno smo se znašli v Domu Planika, kjer nas je čakala prtljaga. Preoblekli smo se in okrepčali nato pa pohiteli v dolino, kajti dež je malo prenehal. Nismo dolgo hodili, ko se je spet vilo. Do avtomobilov smo vseeno srečno prispeli.

Vseskozi nas je spremljala dobra volja in veselo razpoloženje. Višek dobre volje je bil uspeh, torej konec dober — vse dobro!

Počitek pod Triglavom

(foto: L. C.)

Vse perutninarje in kooperante, ki si žele oddiha in rekreacije v čistem in lepem gorskem svetu vabimo, da sporoče svoje želje Lojzetu Cajniku — uprava DO. V kolikor bo dovolj interesov bomo v Perutnini organizirali planinsko sekcijo.

Konferenca OO sindikata Perutnina

V kolikor se temperatura zviša ali zniža od nastavitve, se sproži zvočni alarm. S prekinjevalno tipko na napravi zvočni signal izklopimo za približno 20 minut. V tem času lahko napako zaradi katerega se je temperatura zvišala ali znižala odpravimo. V kolikor nivo temperature vzrejališča v času mirovanja varnostne naprave ne uspemo uskladiti z željeno — nastavljeno temperaturo, se alarm sam ponovno aktivira.

V primeru, da izpade katera od faz električnega omrežja, se prav ta sproži zvočni signal. V tem primeru tudi pritiskemo prekinevalno in s tem zvočni signal izklopimo, vendar ne za 20 minut, temveč za 4 ure. Če v tem času napake nismo odpravili, se zvočni alarm ponovno sam vključi.

Naprava pa deluje (reagira na spremembe temperature) tudi ob izpadu električnega toka, ker ima v ta namen vgrajene nikelkadmijske akumulatorje, ki omogočajo še 24 ur delovanja brez napajanja s tokom.

Vgrajena varnostna naprava je stalno priključena na omrežje, kar omogoča sprotno obnavljanje suhih akumulatorjevih vložkov. Delovanje naprave kaže rdeča signalna lučka nameščena na ohišju naprave.

Glede na vsa navedena svojstva nove signalne naprave pričakujemo, da nam bo ta v še večji meri zaščitila proizvodnjo pred neprijetnimi presenečenji, ki lahko resno ogrozijo obstoj posameznika in zaenkrat še prepogosto povzročajo nepotrebne izgube.

Uspešna zaščita proizvodnje je lahko naš najboljši prispevek akcij splošne samozaščite, ki jo uvaža naša družba.

Marko Volk

Padalci pred startom

(Foto arhiv Aerokluba Ptuj)

IV. PTUJSKI PADALSKI POKAL „PODLEHNIK '77”

Tudi letos je za nami padalsko tekmovanje za Ptujski padalski pokal 77, katerega pokrovitelj je bila organizacija združenega dela Mesokombinat Perutnina Ptuj. Prav je, da ob tej priložnosti spregovorimo nekaj besed.

Ravno padalstvo ima pri nas najstarejšo tradicijo, saj sega še pred leto 1954, ko je bil ustanovljen naš klub. In ne samo to! Ves čas našega delovanja beležijo padalci zaviždanja vredne uspehe in že v otroški dobi našega kluba so padalci ponesli glas Ptuja po celi Sloveniji in tudi širom Jugoslavije. S svojim delom smo člani kluba dosegli to, da so na vseh ravneh morali računati tudi z nami in vedno znova smo dokazovali, da nam ne zaupajo zaman. Bili so radostni trenutki, bili pa so tudi časi, ko smo z dvomi upirali pogled naprej. V takih časih, ko so nas pestili problemi, smo ponovno našli pot: težko, toda pravo in vredno poti letalcev. Z delom smo ustvarjali pogoje našega športnega razvoja, z delom smo tudi jačali materialno bazo svojega obstoja. Toda to so bili naši problemi, športni svet za to ni vedel in padalci so odhajali na tekmovanja in se vračali s pokali. Kaj vse nismo počeli, da smo se obdržali! Toda s časom je bilo tudi to premalo. Zgolj obdržati se je pomenilo tudi zaostajati, bila je nevarnost, da bo razvoj letalske tehnike nadaljeval svojo pot brez nas. In tako smo se še bolj zagrizeno lotili najrazličnejših del — ojačali smo bazo, toda že je bila pred durmi nova nevarnost. Nevarnost, da ne bomo več to, kar smo: letalci in padalci. Zato smo sklenili: naš kruh je letalstvo. Začeli smo iskati in našli smo. Odločili smo se za padalsko tekmovanje v skokih na vodo. Zakaj? Enostavno zato, ker takšnega tekmovanja še niso nikjer beležili,

še manj pa ga vstavili v svoje športne koledarje.

Ko se danes oziramo nazaj, ugotavljamo, da se nismo zmotili. Prva padalska srečanja ob Podlehniškem jezeru so bili krčeviti poskusi prodreti z novo idejo. Naša vztrajnost je bila bogato obdarovana, klubi širom Slovenije so naše tekmovanje vnesli v svoje programe. Podlehniško tekmovanje je postalo samoumevno srečanje slovenskih padalcev in obljube ob zaključku: »nasvidenje drugo leto« so postale močnejše kot pisana beseda.

Padal ne poznamo le v Sloveniji in tako so že tretjič letos tudi padalci drugih republik uspešno sodelovali. Kaj bi tajili, tudi kakšen pokal je odšel preko naših meja. Danes tudi že lahko načrtujemo nadaljnji razvoj tega srečanja, saj smo dosegli njegovo tradicionalnost, k čemer je letos preko pokroviteljstva veliko pripomogla tudi vaša organizacija združenega dela, pripomogla pa tudi k temu, da na naslednjih tekmovanjih ne bo strahu, da bi Ptuj ostal praznih rok pri podeljevanju pokalov. Padalska tehnika se namreč nenehno razvija, dvigajo pa se tudi cene padalske opreme, saj znaša vrednost te opreme za enega padalca že letos 38.000.— din. Tako smo z dohodki, ki smo jih dosegli na letošnjem tekmovanju, zbrali sredstva za eno, vplačali pa tudi del sredstev že za drugo padalsko opremo. Izdatno pomoč pri tem nakupu je prispevala tudi vaša organizacija združenega dela s svojimi sredstvi, s katerimi je podkrepila svoje pokroviteljstvo.

Padalci se tako vašemu kolektivu iskreno zahvaljujemo za izkazano finančno pomoč ob pokroviteljstvu.

Člani aerokluba

Športno rekreativna dejavnost pri Perutnini Ptuj

Športna rekreacijska tekmovanja se v naši delovni organizaciji izvajajo ob proslavi dneva perutninarjev in v tekmovanju med delovnimi organizacijami v delavsko športnih igrah občine Ptuj. Da obstoja interes nam pove najnovejši podatek, da je ob 6. dnevu perutninarjev tekmovalo — sodelovalo 227 članov naše delovne organizacije. Komisija za šport in rekreacijo v naši delovni organizaciji ima cilj, da se športna aktivnost (tekmovanja) odvijajo kontinuirano v toku celega leta, da čim več delavcev vključi v razno športno rekreativno dejavnost brez ozira na starost in spol in da po možnosti v kolikor obstoja interes za kakšno drugo panogo, ki trenutno pri nas ne obstoja, da jo ustanovimo. Komisija za šport in rekreacijo bo redno obveščala člane

naše delovne organizacije o vsem kaj se v športu in rekreaciji pri nas dogaja. Z udeležbo na tekmovanjih nismo zadovoljni in želimo, da čim več delavcev vključimo v športno rekreativno dejavnost a možnosti so za: pikado, streljanje, šah, kegljanje, mali nogomet, trim in namizni tenis. V delavsko športnih igrah tekmujemo še v naslednjih športnih panogah, kot so: košarka, rokomet, mini golf, odbojka, in atletika. Namen tega prispevka je, da vas spodbudimo k razmišljanju za vključitev v športno rekreativno dejavnost, ki vam odgojara. V naslednjih številkah našega časopisa vas bomo seznanili s panogami, vodji panog, vključevanjem v panoge in z možnostmi rekreacije, na način kot je bil predstavljen TRIM v prejšnji številki.

ROKOMET

Rokomet je športna igra, ki se pri nas igra že precej dolgo. Posebno je priljubljen med šolsko mladino. Z rokometom pa se ukvarjajo tudi starejši. Za to športno panogo niso potrebna posebno velika materialna sredstva. Igrišče in oprema igralcev sta dokaj preprosta. Tehnike se naučimo hitro, ker so vsa gibanja naravna.

Pri rokometu pridobivamo hitrost, vzdržnost, skočno moč, spretnost in borbenost, torej vrline, ki jih potrebuje mo na vsakem koraku v vsakdanjem življenju.

Igrišče je ravno in gladko, v zaprtem prostoru ali na prostem. Dolgo je 40 m in široko 20 m. Na sredini prečnih črt so goli. Pred golom je na oddaljenosti 6 m začrtan vratarjev prostor, na razdalji 7 m od vrat pa je 1 m dolga črta, ki je zarisana 9 m od gola.

Osnovna pravila igre

Ekipo — moštvo sestavlja 12 igralcev. Hkrati jih lahko igra

največ 7, drugi pa so rezervni. Prvi in zadnji (dvanajsti) igralec na seznamu sta vratarja. Med igro se lahko igralci menjajo kolikokrat hočejo. Menjave se izvedejo na določenem prostoru.

Igra traja 2 krat 20 minut z 10 minutnim odmorom. Ob polčasu ekipi menjata strani igrišča.

Igra se prične na sredini igrišča z začetnim metom ob pričetku vsakega polčasa, pa tudi po vsakem doseženem голу. Vsi igralci morajo biti takrat na svoji polovici igrišča.

S prostim metom se kaznujejo naslednji prekrški:

- udarjanje žoge z nogo;
- groba igra v polju, zaradi česar je igralec lahko izključen iz igre za 2 ali 5 minut, pri večjih prekrških pa tudi do konca tekme;
- ugovarjanje sodniku ali nešportno vedenje.

Kadar žoga preide prečno črto igrišča in se je dotakne obrambni igralec (razen golmana), se izvaja kot. V nasprotnem primeru pa v igro

(Nadaljevanje na 12. strani)

Za ljubitelje ugank

Rešitev križanke iz prejšnje številke: stranka, britva, pletenka, leglo, krožnik, Lasan, trtar, avalit, dc, Aka, sunek, Iberec, remi, Va, parada, Stalin, Salaj, Robert, sarma, kumara, Prosen, paria, hormon, rakel, amonij, balkon, Be, opal, Oparin, Maria, pas, TO, Oregon, latev, agent, kristal, kefir, meglenske, ataman, Aceva, realist.

REBUS

(Nadaljevanje z 11. strani)

vrne žogo vratar. Če žoga preide vzdolžne črte igrišča, se izvaja stranski met. V vratarjevem prostoru lovi žogo samo vratar. Če stopi v vratarjev prostor, katerikoli obrambni igralec, je to prekršek, ki se kaznuje s sedemmetrovko.

Razen sedemmetrovke se vsi prekrški izvajajo z mesta, na katerem je bil storjen prekršek. Ob izvajanju prostega meta morajo biti nasprotni igralci oddaljeni najmanj 3 m od izvajalca.

Pri izvajanju sedemmetrovke morajo biti vsi igralci zunaj kazenskega prostora. V njem je samo izvajalec.

Pri izvajanju prostih metov morajo biti vsi napadalci zunaj kazenskega prostora (devetmetrovke).

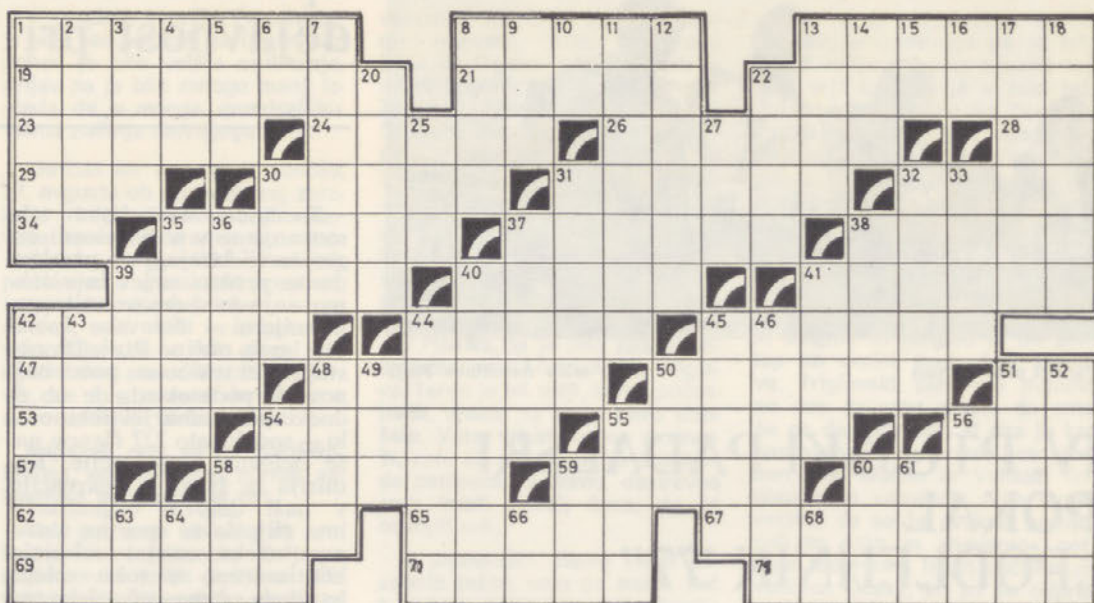
Tehnika igre je zelo pestra in bogata, vendar se je lahko naučimo, ker so vsi elementi sestavljeni iz naravnih gibov. Glavni elementi tehnike rokometne igre so: lovljenje, podajanje, vodenje, pobiranje žoge, varanje ter metanje žoge na gol.

Pri nas v Perutnini se dosedaj še nismo ukvarjali z rokometom. Prepričan sem, da bi lahko z razvojem te športne panoge v našem podjetju stopili v korak z drugimi, ki že tekmujejo v okviru delavskih športnih iger, s čimer bi dvignili športni ugled našega podjetja. Želja nas vseh je, da bi zaigrali na delavskih športnih igrah že v naslednji sezoni. To bi bilo izvedljivo le v primeru čimvečjega števila udeležencev na pripravah rokometne ekipe.

Vsi morebitni zainteresenti se lahko prijavijo športni komisiji Perutnine Ptuj ali vodji rokometne ekipe Romanu Šegula v računovodstvu podjetja.

REKREACIJA — BOLJŠE POCUTJE NA DELOVNEM MESTU!

Roman Šegula

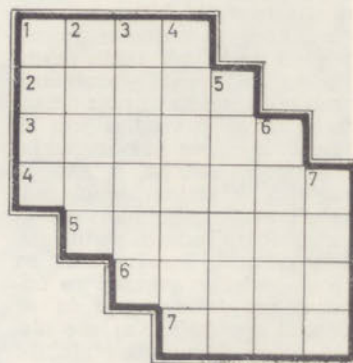
Vodoravno: 1. otrokova najljubša zabava, 8. ornament 13. brenkalno glasbilo, 19. psevdonim Igorja Torkarja kot sodelavca Pavlihe, 21. žabja zalega, 22. močna žgana pijača, 23. okusna riba, ki živi ob obalah Atlantika in ob potovanju preskakuje visoke brzice, 24. češki književnik, zbiratelj narodnih pesmi (Karel Jaromir, 1811–1870), 26. slovenski nogometni sodnik (Vlado), 28. kemični znak za barij, 29. Estonec, 30. negativno naelektrjen ion, 31. odličen mariborski namiznoteniški igralec, evropski mladinski prvak (Miran), 32. mesto v francoskem departmaju Card znano po izdelavi surove svile, 34. kazalni zaimek, 35. huda bolezen, rak, 37. tanka, gosto tkana bombaževina, 38. pogorje v osrednjem delu ZDA, 39. madžarsko moško ime, 40. vrsta, 41. človeški zajedalec, 42. divje uraloaltajsko ljudstvo, 44. Zevsova ljubica, in Perzejeva mati iz grške mitologije, 47. drhal, sodrga, 47. senčna, severna stran, 48. ameriška filmska igralka, madžarskega porekla (Eva), 50. francoski predsednik v letih 1899 do 1906 strogo ustavnega vladanja, 51. zaporedni črki v abecedi, 53. vrata v plotu, 54. glavno mesto francoskega departmaja Sarthe na istoimenski reki; znano po vsakoletnih avtomobilskih dirkah, 55. kuma, 56. desni pritok Donave blizu Ulma, 57. začetnici slovenskega gledališkega in filmskega igralca umrlega 8. aprila 1962, 58. italijanski graditelj, bakropisec in scenograf, ki je v palačah Uffizi in Pitti uredil naprave za različne scenske efekte (Giulio), 59. ime nemškega atleta Haryja, 60. sklepni spev zbora v starogrški drami, 62. oboroženo vojaško spremstvo, 65. makedonska politična delavka (Vera), 67. vrsta sira,

ki je dobil ime po češkem mestu Liptov, 69. davek v delu, tilaka, 70. park, 71. modni ustvarjalec.

Navpično: 1. sprehod v naravo, 2. lirski pesem španskega izvora, katero je pri nas najprej napisal France Prešeren, 3. večanje, dvig, 4. etnopski plemiški naslov, 5. organ za voh, 6. začetnici sodobnega slovenskega pesnika in prevajalca (»Gnus«), 7. bistvena sestavina zelišč, izvleček, 8. napoved česa, znamenje, 9. visoka gora nad Kobari-dom, 10. kartaški izraz, 11. semitska boginja neba (Ištar), 12. protestni izostanek z dela, 13. gora nad Ogulinom, po verovanju zbirališče čarovnic, 14. neznanka v matematiki, 15. avtomobilska oznaka Torina, 16. vzdih, 17. ime ameriškega filmskega igralca Wagnerja, 18. največja ameriška zvezna država, 20. rojstno mesto utemeljitelja naučnega socializma Karla Marxa, 22. politično zatočišče, 25. slovenski partizanski književnik (Matej), 27. desni pritok Save na Hrvaškem, 30. dolgo ameriško gorstvo, 31. kope ostrih ledenih blokov na ledniku, 32. zaničljiv naziv za Azijca, 33. svojina, 35. živinska stelja, 36. reka v Švici, 37. občutek lastne vrednosti, 38. tekoča maščoba, 39. najvzhodnejši del polotoka Halkidike s številnimi samostani, 40. osrednja stena sata, 41. gozdni plod, 42. nemški književnik, eden od zapazjenih predstavnikov nemškega ekspresionizma; leta 1939 je napravil samomor (Ernest), 43. brezkužnost, 44. ime nogometaša Džajića, 45. perujski nogometaš, član državne reprezentance (Hugo), 46. slovenski arhitekt, ki je propagiral funkcionalizem; zgradil je kopališče v Radovljici in delavsko naselje v Mariboru (Ivan, rojen 1884), 48.

zbirka, 49. tip Cimosovega avtomobila, 50. lomljenje, 51. tekovanje v kavbojskih veččinah, 52. član razpadlega ansambla »The Beatles« (Ringo), 54. ozka deska v kozolcu, 55. ime ameriškega filmskega igralca Harrisa, moža Olinke Berove, 56. goličava, poseka, 58. namizno pregrinjalo, 59. ime ameriške filmske igralka Gardner, 60. figura pri četvor-ki, 61. ameriška letalska družba, 63. okrajšava za »Kreditno banko«, 64. enaka samoglasnika, 66. nižana nota E, 68. avtomobilska oznaka Prištine.

Magični lik

Vodoravno in navpično: 1. slovenska popevkarica (Metka) 2. mehka tkanina za plenice, 3. odlični angleški filmski igralec (Peter, »Becket«), 4. kulturna rastlina; k nam je prišla iz Amerike, 5. žirovska tovarna obutve, 6. sodobni švicarski skladatelj oper »Dantonova smrt«, »Proces« in baleta »Turandot«, (Gottfried von), 7. del telesa.

Sestavil: Edi Klasinc